

בס"ד. שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון, ה'תשי"ט.

בלתי מוגה

[ניגנו את הניגון "שאמיל" (שלימד כ"ק אדמו"ר שליט"א בשמח"ת השתא), ואח"כ אמר:]

א. אצל רבינו הזקן הי' הסדר, שהשאלות שהיו מגיעים אליו, הי' מפנה אותם לשני אנשים; אחד מהם הי' הצמח-צדק. ולאחרי שהיו כותבים חוות-דעתם, הי' רבינו הזקן משיב לשואלים כפי שהי' נראה אצלו. ופעם אמר רבינו הזקן אודות החילוק שבין הצ"צ להשני, שאצל השני, הנה מפעם לפעם מתארכים הדברים, ואילו אצל הצ"צ, מפעם לפעם באים הדברים בקיצור יותר¹.

והענין בזה:

החילוק בין שמיעה לראי² — שבשמיעה, שומעים תחילה פרט אחד, ואח"כ פרט נוסף, ועד שע"י כל הפרטים ישנו הכלל; משא"כ בראי — רואים מלכתחילה את הענין כולו בבת אחת, ורק לאחרי כן צריכים לברר ולפרט את הפרטים שבו.

וכמו"כ בענין השכל — שכאשר השגת השכל היא בבחינת שמיעה, תופסים לכתחילה שטחיות הענין בלבד, ואפילו אם תופסים מיד את הפנימיות, הרי זה התחלת הפנימיות בלבד, ורק אח"כ מגיעים לעומק הענין כו', ובכל פעם ניתוסף פרט חדש, והיינו, שניתוסף בהשכלת הענין, ועד שמפעם לפעם ניתוסף גם בכתב; משא"כ מצד מרחב השכל, וכפי שהשכל בא בבחי' ראי' — תופסים מיד את נקודת הענין כפי שכוללת את כל הפרטים וכל העומק, ואח"כ צריכים להתחיל בפירוט הענין, לברר ולהחליט איזה פרט הוא עיקר ואיזה פרט הוא טפל, ואיזה פרט אינו שייך להמקבל, שלכן צריכים להשמיטו לגמרי.

ויש לומר, שבכך ביאר רבינו הזקן גודל הפלאת עליו השגת הצ"צ — שמצד רוחב שכלו תפס כל ענין בדרך ראי', כך, שכאשר באה שאלה בענין מסויים, ראה מיד בש"ס ופוסקים כל מה ששייך לענין זה, ואח"כ בסדרו את פרטי הדברים באופן שיוכל להשיב להשואל, הוצרך להשמיט

(1) תו"מ — רשימת היומן ע' שסד. תשכח ואילך. אוה"ת פרשתנו (כרך ו) תתרח, תורה,

(2) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ס"ע א ואילך. וראה גם לקו"ש ח"כ ע' 88.

את הפרטים שאינם שייכים להמקבל, ולכן הנה מפעם לפעם באו הדברים בקיצור יותר.

ב. הדברים אמורים בנוגע להניגון הנ"ל:

בניגון הקשור עם קול — הסדר הוא שהקול הולך ומתגבר. אבל בניגון הקשור עם געגועים — הסדר הוא להיפך, כי ככל שנגשים יותר הגעגועים, מתמעטת יותר התפשטות מציאותו, ולכן נעשה הניגון שקט יותר, עד ל"קול דממה דקה"³.

ובנוגע לענייננו:

ניגון הנ"ל הוא ניגון של געגועים, וכמדובר בשמח"ת⁴ שחסידים פירשו זאת על געגועי הנשמה בגלל המיצר ממאסרה בגוף ונפש הבהמית. וכיון שכך, הרי זה באופן שהולך וניתוסף בביטול התפשטות הגוף ונה"ב, ובהתגברות הגעגועים לאלקות. ובהתאם לכך צריך להיות הניגון באופן שככל שנמשך נעשה הקול שקט יותר.

ואפילו מי שאינו מרגיש את הגעגועים — הרי בנוגע להניגון עכ"פ צריך לנגן באופן האמור.

וע"ד מ"ש בתניא⁵: "אף שהוא כו' לא יהי' מרים קלון שיהי' נראה הקלון לעין כל .. עכ"פ יהי' מראה בעצמו .. לעין כל רואה כו'".

וכמו"כ בנדר"ד: באיזה אופן שיהי' ההרגש אצלו — צריך לנגן את הניגון לא כמו "כל נדרי", שבכל פעם מגביהים את הקול⁶, אלא אדרבה. (וצוה כ"ק אדמו"ר שליט"א שינגנו עוה"פ את הניגון הנ"ל באופן המתאים).

* * *

ג. בש"פ נח תרצ"ג אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר מאמר ד"ה צ"ח תעודה חתום תורה בלימודי⁷.

במאמר הנ"ל נתבאר החילוק בין געגועים ואפילו התרפקות ובין מרירות עצמית — שהענין של געגועים והתרפקות שייך רק כאשר יש ידיעה בהענין שמתגעגע אליו ומתרפק עליו, משא"כ הענין של מרירות

(6) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרי"ט ס"ה.

(3) מלכים-א יט, יב.

(4) בלילה סייט (לעיל ע' 133 ואילך), וש"נ.

(7) ראה גם תו"מ חיי"ג ע' 115. וש"נ.

וביום סמ"א (לעיל ע' 170 ואילך).

(5) אגה"ק סכ"ד.

עצמית שייך גם כאשר אין לו ידיעה בזה כלל, ועל זה אומרים: "אלקי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו".

ולהעיר, שהאמור שגעגועים שייך רק לענין שמושג אצלו, מהוה הכרח על לימוד פנימיות התורה — כמבואר בספרי חוקרי ישראל מימי הביניים⁹, שאי אפשר להיות אהבה ויראה אלא רק לענין שמישג, ובלשון הרמב"ם¹⁰ "היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם כו", והיינו, שאי אפשר שיהי' אהבה וגעגועים לאלקות אלא עי"ז שיתבונן וישיג בו ית', או בפעולותיו עכ"פ, או עכ"פ בפעולותיו בנוגע להאדם. וכיון שכן, הרי בהכרח ללמוד פנימיות התורה, כפי שנקבעה בתורת החסידות, שדוקא עי"ז יבוא לידי קיום מצות אהבה ויראה.

ד. עפ"ז מובן שענין הגעגועים של הנשמה ל"הרים הגבוהים ליעלים"¹¹ (כמשנת"ל¹ בנוגע להניגון הנ"ל), הרי זה לפי שבדרגא זו יש לנשמה מושג, כיון שקודם ירידתה למטה היתה בדרגא זו; אבל בנוגע לדרגא שהנשמה לא היתה בה מעולם — לא שייך געגועים לדרגא זו, כיון שאין לה מושג בזה.

והענין בזה:

ענין הגעגועים יכול להיות ביחס למדריגות נעלות ביותר, גם קודם הצמצום, כפי ששיער בעצמו כו', וגם למעלה יותר, בכללות האור שבגילוי. משא"כ ביחס לעצם האור, ומכ"ש בהעצמות — לא שייך ענין הגעגועים, כיון שהנשמה לא היתה שם.

ואע"פ שנשמות ישראל מושרשים בהעצמות ממש — הרי בהיותם שם אינם בבחינת "נשמה", כך, שאין זה קשור עם המציאות של הנשמה, ובמילא אי אפשר שיהי' לה מושג בענין זה.

משא"כ בבחי' האור — הנה אע"פ שבירידתה למטה הרי היא שלא בערך גם לבחי' האור, מ"מ, כיון שהיתה שם בבחי' נשמה, הרי זה קשור עם המציאות שלה, כך, שהאור יש לו שייכות לענין הכלים, ועד להגוף, ולכן שייך ענין הגעגועים לבחי' האור.

ה. והנה, כאשר הנשמה יורדת למטה ומתגעגעת לשרשה כפי שהיא בהאור שקודם הצמצום — אומרים לה שירידה זו היא צורך עלי', היינו, שדוקא עי"ז הירידה תגיע לבחי' העצמות.

(10) הל' יסוה"ת רפ"ב.

(8) נוסח ברכת "יוצר".

(11) תהלים קד, יח.

(9) ראה מו"נ ח"ג פנ"א. ועוד. חוה"ל שער

אהבת ה' פ"ג.

וענין זה מרומז בתנועה האחרונה של ניגון הנ"ל — שמבטא את התקווה שסוכ"ס יגיע כו' למעלה יותר מכפי שהי' לפנ"ז.

ואע"פ שמדובר אודות בחי' העצמות, שכיון שאין לו בזה מושג כלל, לא שייך ענין של געגועים לזה (כנ"ל), ובמילא לא שייך לומר שהידיעה שיגיע בבחי' העצמות מרווה את הגעגועים (כי כאשר אין ענין של געגועים, לא שייך לרוות את הגעגועים) — מ"מ הרי זה פועל שלא יתבטל ממציאותו מצד גודל הגעגועים:

מצד גודל הגעגועים לעלות למעלה, יכול להיות שיתבטל ממציאותו ומעבודתו שצריך לעבוד למטה בגוף; אבל בידעו שירידה צורך עלי', ודוקא ע"י העבודה למטה יגיע לבחי' העצמות — הנה אע"פ שלא שייך לומר שענין זה מרווה אותו, כיון שאינו יודע כלל מהות הדבר, מ"מ, הרי זה פועל שלא יתבטל ממציאותו, ויעבוד את עבודתו למטה, לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

ו. וענין זה שייך במיוחד לסיומו של חודש תשרי:

כאשר עומדים לצאת מחודש תשרי, "ויעקב הלך לדרכו"¹² — הנה אע"פ שעוזבים את כל הגילויים כו', יש לזכור שהכוונה היא בעבודה ד"יעקב הלך לדרכו".

וכמבואר בדרושי חסידות ד"ה ביום השמיני שילח את העם ויברכו את המלך¹³, שתכלית הכוונה היא — "שילח את העם", ומש"נ "שילח", קאי על העצמות, שלכן נאמר "שילח" סתם, ולא נאמר מי השולח, כיון שקאי על העצמות דלא אתרמיז בשום אות וקוץ (כדלקמן ס"ט ואילך).

* * *

ז. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה צור תעודה חתום תורה בלימודי.

* * *

ח. הסדר דחודש תשרי הוא באופן שתחילה היא ההליכה מלמטה למעלה — החל מראש השנה, שהו"ע הקבלת-עול כללי¹⁴, ואח"כ עשרת ימי תשובה, שבהם העבודה היא בעומק יותר, "ממעמקים"¹⁵, ובאופן

(14) ראה המשך תער"ב ח"א ע' קמד ואילך. סה"מ תרס"ב ע' רכה ואילך. תרצ"ט ע' 6. ע' 13. תש"ב ע' 8.
(15) ראה ד"ה שיר המעלות דיום ב' דר"ה (לעיל ע' 3 ואילך). וש"נ.

(12) לשון הכתוב — ויצא לב, ב. וראה שיחת ש"פ בראשית (התוועדות ב) תשי"ז סמ"ה (תו"מ ח"ח ע' 160). וש"נ.
(13) סה"מ תרע"ח ע' לט ואילך.

שמיום ליום הולכים מעומק לעומק נעלה יותר, ואח"כ באים ליום הכיפורים שהוא הפנימיות דר"ה¹⁶, ועד לתפלת נעילה, שבסיומה עומדים במעמד ומצב של מסירת נפש בפועל, ומכריזים "שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד"¹⁷

ואח"כ מתחיל הסדר של המשכה מלמעלה למטה — החל מד' הימים שבין יוה"כ"פ לסוכות, ואח"כ בסוכות שאז היא המשכת המקיפים, ואח"כ בשמיני-עצרת ושמחת-תורה, שאז באה ההמשכה בפנימיות, ואח"כ "ויעקב הלך לדרכו", שזוהי תכלית הכוונה.

והענין בזה — שתכלית הכוונה היא "שוב" דוקא, ולא "רצוא": כל הענינים שלפנ"ז הם באופן של "רצוא", והיינו, לא רק העליות דר"ה ויוה"כ"פ, אלא אפילו ההמשכות שבסוכות הם גם ענין של "רצוא", להיותם באופן של מקיפים; ואילו הכוונה היא הענין ד"שוב" דוקא, שמתחיל בשמע"צ, שאז באה ההמשכה בפנימיות, ומזה באים להענין ד"ויעקב הלך לדרכו".

ט. עפ"ז יובן מ"ש¹⁸ "ביום השמיני שילח את העם ויברכו את המלך" — דלכאורה אינו מובן:

(א) הרי שילוח העם הוי' למחרת שמיני-עצרת¹⁹, ולמה נאמר "ביום השמיני שילח את העם"?

(ב) הרי הסדר הוי' שתחילה ברכו העם את המלך ואח"כ שילח המלך את העם, ולמה נאמר בכתוב בסדר הפוך — "שילח את העם (ואח"כ) ויברכו"?

(ג) תיבת "המלך" — מתאים יותר לכתבה בתחלת הפסוק: "שילח המלך את העם", ולמה נכתבה בסיום הפסוק, "ויברכו את המלך", דלכאורה הול"ל "שילח המלך את העם ויברכו אותו"?

י. ויובן ע"פ האמור לעיל שתכלית הכוונה הר"ע ה"שוב", "ויעקב הלך לדרכו", שזוהי הענין ד"שילח את העם"¹³:

כיון שהענין ד"שילח את העם" הוא תכלית הכוונה, לכן נאמר "שילח" סתם, ולא נאמר מי הוא השולח, דקאי על עצמות ומהות, דלא אתרמיז לא בשום אות ולא בשום קוץ²⁰.

19) ראה דברי הימים ב ז, יו"ד — הובא

במצו"ד עה"פ.

20) ראה לקו"ת פינחס פ, ב. ובכ"מ.

16) לקו"ת דרושי ר"ה נח, א. ובכ"מ.

17) ראה תו"מ חט"ו ע' 93. וש"נ.

18) מלכים א, ח, סו.

ועז"נ "ויברכו את המלך" — שע"י העבודה ד"שילח את העם" פועלים הענין ד"ויברכו את המלך":

ידוע שעבודה צורך גבוה²¹, וע"י העבודה מוסיפים כח כביכול בפמליא של מעלה²². וזהו "ויברכו את המלך", שפועלים עלי' בבחי' המלכות, אפילו כפי שהיא "בירח האיתנים"²³, שאז היא בתכלית העילוי — כי, עליית המלכות מצד עצמה היא רק בבחי' האור, ואילו ע"י העבודה ד"שילח את העם" פועלים בהמלכות ברכה והמשכה מבחי' העצמות, שעליו נאמר "שילח את העם", כנ"ל.

וזהו גם מש"נ "ביום השמיני שילח את העם":

"שמיני" — עם היותו בספירת הבינה²⁴, הרי ידוע פתגם הרב המגיד²⁵ ש"שמיני" הוא מלשון "שמנונית", וענין השמנונית מתבטא בכך שיש בה גם מבחי' החכמה, שהרי חכמה ובינה הם תריין רעין דלא מתפרשין²⁶, וגם מבחי' עתיק, שהרי התגלות עתיק בבניה²⁷.

וזהו "ביום השמיני שילח את העם" — שהכח על הענין ד"שילח את העם" הוא מבחי' עתיק, כח העצמות.

יא. והענין בזה בנוגע אלינו בעבודה:

בשביל הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה" היו רבותינו נשיאינו שולחים שלוחים למקומות שונים להפיץ את המעיינות דתורת החסידות, כפי שהי' בכל דור ודור. ובדורות האחרונים — כיון שמישח צריך לבוא תיכף ("אָט אָט דאַרף שוין משיח קומען"), וביאתו תלוי' בהפצת המעיינות חוצה²⁸ — הרי זה במרחב ובריבוי יותר.

צריכים לידע איפוא שאע"פ שנוסעים למקום רחוק בגשמיות, וישנם ריבוי אבנים ועפר שמפסיקים בשטח הגשמי, מ"מ, דוקא שם יש לו את פנימיות המשלח, שהרי הענין ד"שילח את העם" הוא מבחי' העצם (כנ"ל), ונמצא, שבהיותו בקירוב מקום יש לו רק את החיצוניות, ודוקא ע"י השליחות יש לו את עצמיות המשלח.

25) ראה ד"ה ביום השמיני שלח את העם תשמ"א פ"ט (תו"מ סה"מ תשרי ע' רלד). וש"נ.

26) ראה זח"ג ד, א.

27) ראה שם קעח, ב.

28) ראה אגה"ק דהבעש"ט (כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ).

21) ראה של"ה שער הגדול כט, ב ואילך. עבודה"ק חלק העבודה בתחלתו.

22) ראה איכ"ר פ"א, לג.

23) מלכים"א שם, ב.

24) ראה זח"ג רמה, ב. תקו"ז תכ"א (סא),

ב). לקו"ת דרושי שמע"צ פד, ג. ובכ"מ.

ואלו שמתעקשים ורוצים להיות בקירוב מקום דוקא — הרי זה כמשל מי שעומד לילך לחתונה, וכבר עשה כל ההכנות, ואפילו צחצח את נעליו... אבל בפועל לא הלך אל החופה! ועד"ז בנמשל, שהרי "לא המדרש עיקר אלא המעשה"²⁹.

וכאמור, שבהיותו בקירוב מקום יש לו רק את החיצוניות, ועוד זאת, שכיון שאין זה אלא חיצוניות בלבד, הרי מי יודע עד כמה הדבר יחזיק מעמד, ויתכן שיאבד זאת.

יב. כאשר מגיע הזמן שצריכים לנסוע לשליחות — אזי ה"קירוב מקום" אינו מקום עבורו.

וכידוע הסיפור³⁰ אודות אדמו"ר הזקן, שבהיותו בוויטעבסק סבל רדיפות מחותנו כו', ולאחרי זמן, כשנסע לליאזנא ונעשה שם "מגיד", ומובן שה"שכירות" שקיבל שם לא הספיקה עבורו — כתבה לו חותנתו (כיון שחותנו כבר לא הי' בחיים) שיחזור לוויטעבסק והיא תדאג לכל צרכיו. והשיב לה: איתא בגמרא³¹ ש"הולד .. במעי אמו .. מלמדין אותו כל התורה כולה", ואעפ"כ, לאחרי כן, לא שייך לחזור לשם, כיון שהמקום נעשה קטן והוא נעשה גדול...

ועד"ז בנדו"ד: כאשר גדל וצריך לנסוע למלאות שליחותו — אין מקום עבורו להשאר, ואם ישאר, מי יודע אם תשאר אצלו אפילו החיצוניות.

והשי"ת יעזור שיהי' זה בחסד וברחמים, וימלא את שליחותו.

יג. וזהו הענין ד"שילח את העם":

ע"י מילוי השליחות — הנה אפילו אלו שהם בבחינת "עם", מלשון (גחלים) עוממות (כמ"ש בשער היחוד והאמונה³²), נעשה אצלם הענין ד"שילח את העם", היינו, ההתקשרות עם העצמות.

ועי"ז — "ויברכו את המלך", שמוסיפים כח בפמליא של מעלה, שממשיכים במלכות מבחי' העצמות.

ואז מגיעים למעמד ומצב שיוצאים מכל ההגבלות, כמ"ש³³ "ופרצת גו'", ועד לסיום וחותם הפסוק (שהוא העיקר) "ונברכו גו'".

31) גדה ל, ב.

32) רפ"ז.

33) ויצא כח, יד.

29) אבות פ"א מ"ז.

30) ראה בית רבי ח"א ספ"א. פכ"ד (ע')

(108).

ובזרעך" — שזהו גם תוכן המשך הפסוק ד"שילח את העם": "וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב", כדרשת חז"ל³⁴ שזהו"ע הקשור עם "זרעך" (סיום וחזרת הפסוק "ופרצת").

ועד שבאים להענין ד"נחלה בלי מצרים"³⁵ שלמעלה גם מהענין ד"ופרצת"³⁶, שהרי "ופרצת ימה וקדמה גו'" אינו אלא פריצת הגדרים וההגבלות, אבל עדיין אין זה בלי גבול לאמיתתו, ולמעלה מזה הוא הענין ד"נחלה בלי מצרים",

ועד שבאים לבחי' העצמות שלמעלה מגבול ובלי גבול, כפי שיתגלה לעתיד לבוא, כאשר יקויים היעוד³⁷ "ודוד עבדי נשיא להם לעולם" — כסיום הפסוק "על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו" — במהרה בימינו.

*

יד. בענין הנ"ל יש צורך להבהיר פרט נוסף:

ישנם כאלו שהולכים אמנם בהתנועה ד"שוב", אבל בהליכתם שוכחים הם לגמרי אודות ה"שילח"... כיון שנעשים טרודים ומוטרדים בענינים הגשמיים, לא רק ראשו ורובו, אלא גם כולו (כמבואר בהקדמה לדרך חיים).

אי אפשר שיהי' רק הענין ד"שוב" ללא "רצוא", אלא צריך להיות גם ה"רצוא" והגעגועים.

יש צורך ב"רצוא" ו"שוב" שניהם יחד, אלא, שהרצוא ושוב צריכים להיות במזיגה נכונה³⁸, היינו, שהרצוא לא יהי' בתוקף ביותר, שאז עלול להתבטל מעבודתו, וכמו"כ שהשוב לא יהי' בתוקף ביותר, ללא רצוא, בכדי שלא ישכח על שליחותו.

וכאשר הרצוא והשוב הם במזיגה נכונה, הנה לא זו בלבד שאינם סותרים זל"ז, אלא אדרבה, שהם מסייעים זל"ז.

ואז ממלאים את השליחות של הפצת המעיינות כדבעי, ופועלים ביאת "דוד עבדו", בקרוב ממש.

*

(37) יחזקאל לו, כה.

(38) ראה תו"א וישלח כה, ב. ובכ"מ.

(34) שבת לא, א. וש"נ.

(35) שם קיח, סע"א.

(36) ראה לקמן הערה 70.

טו. בהמשך להמדובר לעיל אודות ענין השליחות — שזהו תפקידו של כל אחד בבירור חלקו בעולם — הרי עי"ז נעשה גם הענין ד"ברוך תהי' מכל העמים"³⁹.

ובפרטיות יותר:

מ"ש "ברוך תהי' מכל העמים" קאי בפשטות על אומות העולם, ובפנימיות יותר — קאי על "הגוי אשר בקרבך"⁴⁰, דהיינו הגוף ונפש הבהמית.

והיינו, שצריך להיות הבירור ד"הגוי אשר בקרבך", ומזה באים גם להבירור ד"כל העמים" כפשוטו, ועי"ז — "ברוך תהי' מכל העמים", שזהו ע"ד הענין ד"ועמדו זרים ורעו צאנכם"⁴¹.

וכמסופר כמ"פ⁴² אודות אדמו"ר מהר"ש (אינני מספר עתה בפרטיות, כי אם בנוגע להמוזכר לעיל), שבנסיעתו דרך אחד הכפרים, יצאו כל אנשי הכפר וראש הכפר בראשם לקבל את פניו עם לחם ומים, כפי מנהגם, ונפלו לפניו על ברכם, ואמר אדמו"ר מהר"ש שזהו מש"נ "ברוך תהי' מכל העמים".

ומקור הדברים — בירושלמי⁴³: "אם בירכך גוי, ענה אחריו אמן, דכתיב ברוך תהי' מכל העמים".

טז. ועוד זאת, שע"ז נמשכת ברכה גם ל"כל העמים" — כהמשך דברי הירושלמי: "גוי אחד פגע את רבי ישמעאל ובירכו, אמר לי' כבר מילתך אמורה .. ומברכך"⁴⁴ ברוך", וכמבואר בתוס' בחולין⁴⁵: "פירוש איני צריך להחזיר לך שלום, שברכתך כתובה מואברכה"⁴⁶ מברכך".

ויש להוסיף בביאור מעלת ברכה זו — דלכאורה צריך להבין: למה לא החזיר לו שלום, אלא רק אמר לו "כבר מילתך אמורה" ("ברכתך כתובה")? ומאי שנא מרבי יוחנן בן זכאי ש"לא⁴⁷ הקדימו אדם שלום מעולם, ואפילו נכרי בשוק"?

והביאור בזה⁴⁸ — שברכת שלום יכולה להיות "מפני דרכי שלום"

(39) עקב ז, יד. ראה תו"מ ח"ז ריש ע' 145. וש"נ.

(40) ראה שבת קה, ב. תו"א בראשית ב,

(41) לקו"ת תבוא מב, ב. דרושי שמע"צ צ, ד.

(42) מכתבים לתהלים אהל יוסף יצחק ע'

(43) 218. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ז ע' עד. שם

(44) ע' ג.

(45) ישע"י סא, ה.

(46) ראה גם מכתב כ"ט תשרי שנה זו

(47) ראה תו"מ ח"ז ריש ע' 145. וש"נ.

(48) ראה שבת קה, ב. תו"א בראשית ב,

(49) לקו"ת תבוא מב, ב. דרושי שמע"צ צ, ד.

(50) מכתבים לתהלים אהל יוסף יצחק ע'

(51) 218. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ז ע' עד. שם

(52) ע' ג.

(53) ישע"י סא, ה.

בעלמא. וגם אם אינה באופן כזה, הרי זו רק ברכה שלו; ואילו "ואברכה מברכיך" היא ברכתו של הקב"ה, שהיא ברכה נעלית יותר, ועוד זאת, שבנוגע לברכתו של הקב"ה, לא נוגע מעמדו ומצבו של המתברך, כך, שגם אם מצד עצמו אינו "כלי" לזה, מתקיים בו "ואברכה מברכיך".

יז. אמנם, אף שברכתו של הקב"ה ("ואברכה מברכיך") שייכת גם לאוה"ע, מ"מ, מובן, שגם בברכתו של הקב"ה שלמעלה מענין הכלים יש חילוק בין בנ"י לאוה"ע:

כללות ענין הברכה הוא ג' הפסוקים שבברכת כהנים: יברכך, יאר, ישא⁴⁹. והחילוק שביניהם — שב"יאר" ו"ישא" נאמר "אליך", היינו, ששייכים לבנ"י בלבד, משא"כ "יברכך", ששייך גם לאוה"ע.

ובפרטיות יותר:

סדר הברכות הוא מלמטה למעלה: לכל לראש — "יברכך גו' וישמרך", "יברכך — שיתברכו נכסיך, וישמרך — שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממונך"⁵⁰, שברכה והמשכה זו היא מבחי' החיצונית בלבד, ושייכת גם אצל אוה"ע.

ואח"כ נאמר "יאר ה' פניו אליך" — שברכה זו היא מבחי' הפנימיות⁵¹, ושייכת לבנ"י בלבד,

ואח"כ נאמר "ישא ה' פניו גו'" — שזוהי מדריגה נעלית יותר בענין הפנימיות שנמשכת לישראל, וכמארוז"ל⁵² "וכי הקב"ה נושא פנים", אלא אמר הקב"ה "וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורתך ואכלת ושבעת"⁵³, והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה", ועד "וישם לך שלום" — שהו"ע שלימות העצמות⁵⁴.

ומזה מובן גם בנוגע להברכה שמתברך הגוי שמברך יהודי ("ברוך תהי' מכל העמים"), שעז"נ "ואברכה מברכיך", שבברכה זו גופא מודגשת מעלתו של היהודי לגבי הגוי — שתוכנה של הברכה הוא שיזכה להיות מאלו שעליהם נאמר "ועמדו זרים ורעו צאנכם".

*

(51) ראה לקו"ת נשא כו, ד.
 (52) ברכות כ, ב. במדב"ר פי"א, ה.
 (53) עקב ח, יו"ד.
 (54) ראה לקו"ת שם כו, א.

(אג"ק ח"ח ע' לא): "נתבאר בההתוועדות
 דש"פ בראשית כו".
 (49) נשא ו, כד ואילך.
 (50) פרש"י עה"פ.

יח. דובר⁵⁵ שצריך להיות הענין ד"ופרצת" בכל הענינים⁵⁶.

וכיון שעומדים בהתחלה של שנה ושל סדר, סדר ההמשכה מלמעלה למטה — הרי לכל לראש צריך להיות "ופרצת" בתורה. יש ללמוד תורה בשופי, לא להסתכל על השעון⁵⁷.

ואם צריכים להבהיר זאת אצל יושבי אוהל, מכל-שכן שצריכים להבהיר זאת אצל בעלי עסק:

בעל עסק אינו צריך לרצות לצאת י"ח בקביעות עתים לתורה כפי שמתקבל לדעתו, אלא צריך להיות "ופרצת".

"פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"⁵⁸ — פירש חסיד של אדמו"ר הזקן⁵⁹, שלימוד התורה צריך להיות באופן ד"פרק אחד", שה"אחד" יחדור אותו ("פאָנאַנדערנעמען"), ואז נעשה "שחרית" — אור. ו"פרק אחד", כאשר ה"אחד" חודר אותו, אזי נעשה "ערבית" — עריבות ומתיקות.

ומתורה צריך להמשיך זאת גם בעבודה — תפלה, שיהי' "ופרצת" בעבודת התפלה. אצל יושבי אוהל צריכה להיות התבוננות ארוכה קודם התפלה, בשעת התפלה ולאחרי התפלה. בעלי עסק, שאצלם ההתבוננות בתפלה מוגבלת, הרי גם ההגבלה צריכה להיות בהגבלה, שלא יהי' באופן של מהירות וקיצור כל כך שאין מקום לתחוב מחט, שע"י "פתחו לי כחודו של מחט" אזי "אפתח לכם כפתחו של אולם"⁶⁰.

כשם שבגשמיות יכולים לפעמים להרויח ברגע אחד הרבה יותר מאשר בפעמים אחרות בריבוי שעות, כמו כן, להבדיל, גם בתפלה, אף שאין לו הרבה זמן, הנה בזמן שיש לו, צריך לעסוק בעבודת התפלה, והשי"ת יצליחו, שע"י הזמן המועט יפעול.

תפלה ענינה רצוא. ומזה צריך להמשיך ה"ופרצת" גם בהקו של גמילות חסדים,

57) כי, כאשר נעשה "ופרצת ימה וקדמה גוי", אזי אין "קיר", ובמילא, אין מקום לתלות את השעון... כך, שאין להתחשב עם השעון, אלא ללמוד ללא הגבלות (מהנחה בלתי מוגה).

58) מנחות צט, ב.

59) ראה שיחת שמח"ת (לפני הקפות) תרצ"ז ס"ו (סה"ש תרצ"ז ס"ע 196 ואילך).

60) ראה שהש"ר פ"ה, ב.

55) סעיף זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 169 ואילך (ושם צויין בטעות לשיחת שמחת תורה). במהדורא זו ניתוספו עוד כמה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

56) כלומר: אין הכוונה השעון ד"ופרצת" יהי' רק בנוגע למאמרי חסידות, חזרת המאמרים, הדפסתם והפצתם, אלא הכוונה היא שיומשך גם בפועל (מהנחה בלתי מוגה).

— כפי שדובר בארוכה⁶¹ בענין 'ותומכי' מאושר⁶², ש'תומכי' קאי על תמכין דאורייתא —

מעשר — הרי זה חיוב, וחומש — מצד תקנת אושא⁶³, ואפילו יותר מחומש, הרי מבואר באגרת התשובה⁶⁴ ואגרת הקודש⁶⁵, שיש לעשות גם זאת מצד התיקון על ענינים בלתי-רצויים. שם — באגה"ת ואגה"ק — מדובר מצד הקו של תיקון על עוונות וכו', ומכל-שכן בשעה שהדבר הוא מצד הקו השני⁶⁶.

מסופר⁶⁷, שהבעש"ט הי' נותן צדקה יותר מחומש, ושאלו אותו: הרי אמרו⁶⁸ "אל יבזו יותר מחומש"? והשיב, ש"המבזבז" הוא מלשון ביזה (שישנה במלחמות וכיו"ב), כלומר, מי שאינו רוצה ליתן וצריך ללחום עם עצמו, לפעול בדרך כפי' ובדרך ביזה, לוותר מעצמו ("אֶפְרַיִסִין דָּאָס בֵּי זִיק") — אזי "אל יבזו יותר מחומש". משא"כ מי שנותן בשמחה ובעונג (שכן, במה שונה הצדקה משאר התענוגים והצרכים שמוציא עליהם ממון?).

אמנם יכולים לטעון, שעדיין לא אוחדים בכך שנתנת הצדקה תהי' בשמחה ובתענוג. אך על זה צריך להיות הענין ד"ופרצת". ובפרט, כאשר בטוחים בהבטחה "ובחנוני נא בזאת"⁶⁸ — הרי זה מסייע להשמחה ותענוג.

כמו"כ צריך להיות "ופרצת" אצל אלו שעובדים במוסדות הקדושים⁶⁹. כשם שדורשים מהתלמידים שלא יסתכלו על השעון, כך צריך להיות גם אצל הרמ"ם וכו', היינו, לא באופן שצריכים למלא את מכסת השעות ("אֶפְרַרְבַּעֶטֶן זַיַּעֲרַע אַרְבַּעֶט־שַׁעוֹת"), אלא עליהם להיות מונחים בכך ללא חשבונות וכו'.

ועי"ז שתהי' ההנהגה באופן ד"ופרצת" בכל הענינים האמורים — יתן הקב"ה "ופרצת" לכל אחד גם בעניניו הפרטיים, ועד ל"נחלה בלי מצרים"⁷⁰.

* * *

61 שיחת יום שמח"ת ס"ב (לעיל ע' 142 שם. ואכ"מ. ואילך).

62 משלי ג, יח. וראה זח"ג נג, ב.

63 כתובות נ, רע"א. וש"נ.

64 ספ"ג.

65 סוס"י.

66 ראה כתובות סז, ב. זח"ג ט, ב. נמוקי

67 (70) הגם שמדברי הגמרא (שבת קיח,

סע"א ואילך) מוכח לכאורה אשר "נחלה בלי

יט. דובר אודות העבודה דשנת השמיטה, ושייכותה לשבט אשר, שהי' נתן מזון לכל בני' בשנת השמיטה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיט), ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 107 ואילך⁷¹.

* * *

כ. על הפסוק⁷² "אלה תולדות נח" — שקורין במנחה — איתא בזהר⁷³ ש"נח נח" (ב"פ) הו"ע נייחא בעלמא דין ונייחא בעלמא דאתי, דהיינו, בעוה"ז ובעוה"ב, ימות המשיח בעוה"ז וסוף ימות המשיח בעוה"ב.

והנה, בנוגע לעוה"ב כותב הרמב"ם⁷⁴: "זה שקראו אותו חכמים העולם הבא, לא מפני שאינו מצוי עתה .. הרי הוא מצוי ועומד .. ולא קראוהו עולם הבא אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה כו"ו".

ומזה מובן, שגם עתה, במעמד ומצב של נשמה בגוף, יכולים לקבל הגילוי דעוה"ב — "עולמך תראה בחייך"⁷⁵.

וכידוע⁷⁵ שכל הענינים ישנם כבר עתה, וכמשל אבנים טובות ומרגליות שמונחות בתיבה, וצריך רק לפתוח את התיבה⁷⁶.

(72) ר"פ נח.

(73) ח"א נח, ב.

(74) הלי' תשובה ספ"ח.

75 לקו"ת דברים א, ב. וראה גם תו"מ

ח"ב ע' 198. וש"נ.

(76) חסר הסיום (המור"ל).

מצרים" הוא ענין אחד עם "ופרצת" — כבר נתבאר בשיחת ש"פ האזינו, י"ג תשרי ס"ח ואילך (לעיל ע' 49 ואילך) ראי' בגמרא זו גופא כמ"ש בפנים.

(71) בשילוב עם שיחת שמחת ביה"ש שנה זו.